

Trojská kotlina rok po velké vodě

Poznámky k rekonstrukci území; srpen 2003

Trojská kotlina v Praze byla v srpnu roku 2002 výrazně postižena povodní. Poměry v tomto území také ovlivňovaly průběh povodně ve výše ležících částech města - v Holešovicích, Libni, Karlíně.

Vltava v Trojské kotlině

Tvárnost kotliny výrazně ovlivnila regulace Vltavy, provedená v prvních desetiletích 20. století. Tehdy byl vybudován vzdouvací stupeň, tvořený jezem v Troji, plavebním kanálem a plavebními komorami v Podbabě. Plavební kanál nahradil původní bubenečské říční rameno, z něhož se jako skromný zbytek zachovala jenom Malá říčka na kraji Královské obory - Stromovky. Za povodně v srpnu 2002 řeka hledala svoje staré bubenečské rameno. Avšak **dnešní Malá říčka není povodňově průtočná**, u někdejšího Císařského mlýna a bubenečské papírny byla zasypána. Její stopa je přerušena tělesem plavebního kanálu a do Vltavy odtéká jen kapacitně omezenou podzemní shybkou. **Tato okolnost zřejmě zvětšila škody v této oblasti Bubenče.**

Císařský ostrov prodělal od regulace rovněž důležité změny, které měly vliv na průběh povodně. Úsek někdejšího bubenečského ramene, které se od hlavního řečiště oddělovalo až pod dnešním trojským jezem, je na ostrově zasypán a v jeho místech dnes leží jezdecké areály. Ještě po roce 1990 úřady povolily vybudovat velkou jezdeckou halu přímo ve stopě starého ramene. Podél pravého břehu plavebního kanálu probíhá na Císařském ostrově hráz, vysoká proti běžné hladině v kanálu cca 2 metry. Její účel není jasný. Snad měla původně chránit území Císařského ostrova, provizorně zastavěné zahrádkami, což se však v srpnu 2002 nevydařilo. Každopádně při povodni ztěžovala masám vody návrat z oblasti Malé říčky a Stromovky zpět do hlavního řečiště - a jako taková byla na několika místech prorvána. Konečně v severozápadní části Císařského ostrova je umístěna Ústřední čistírna odpadních vod, opatřená ochrannými hrázemi do úrovně dříve předpokládané „stoleté“ vody. Spolu s ochrannou hrází ZOO v Troji a s areálem Výzkumného ústavu vodohospodářského v Podbabě tvoří to, čemu někteří vodohospodáři říkají „trojský špunt“.

V pravobřeží kotliny mezi mostem Barikádníků a Trojou leží bývalý Holešovický ostrov. **Staré říční rameno, které tento ostrov oddělovalo od Troje, bylo v rámci regulace během první poloviny 20. století zasypáno.** Dnes zhruba v jeho stopě probíhá Povltavská ulice. Souběžně s hlavním řečištěm Vltavy byla na někdejším ostrově postavena **ochranná hráz**, sahající od mostu Barikádníků téměř po úroveň jezu Troja. Dál dostavěna nebyla, takže území, které leží za ní, chrání

jenom před dynamickými účinky povodní. Nepříznivě se však projevuje tím, že **zužuje aktivní záplavové území a za povodně podporuje zpětné vzduť**. Ke zmenšení povodňové průtočnosti území někdejšího Holešovického ostrova významně přispěly četné navážky, jimž bylo toto území vystaveno prakticky po celé století od regulace Vltavy.

Je vlastně velkým paradoxem regulace, že byt' byla ve své době prezentována jako stavba nejen zesplavňující, nýbrž také protipovodňová, v oblasti Holešovického ostrova, podobně jako o něco výše ostrova Rohanského a soustavy ostrovů Libeňských, jednak zlikvidovala postranní říční ramena a připravila nás o jejich povodňovou průtočnou kapacitu, jednak zahájila rozsáhlé a dlouhodobé zasypávání celých těchto území různými sutěmi a odpadními zeminami. Nutno konstatovat, že rumištního charakteru, vytvářeného po celé 20. století, se bývalý Holešovický ostrov zbavuje jen velmi zvolna a dosud je nejzanedbanější a nejostudnější částí Trojské kotliny.

Povodňovou průtočnost Trojské kotliny také ovlivňuje již zmiňovaná ochranná hráz kolem dolní části Zoologické zahrady, která byla vybudována koncem 80. let 20. století mimo jiné pro úsporné uložení výkopků z tehdy budovaných hlavních kanalizačních sběračů. Za loňské povodně asi zčásti ochránila ZOO před dynamickými účinky, z hlediska zpětného vzduť do města ale její působení bylo nepochybně nepříznivé.

Při regulaci bylo upraveno celé řečiště Vltavy. A to včetně úseku volné řeky, neregulované pro lodní plavbu, mezi Císařským ostrovem a Trojou. Díky dlouholetému působení přírodních činitelů, zanášení a zarůstání bylo již před povodní hůře znát, že i zde, v místě posledních pražských peřejí, bylo koryto kdysi soustavně vydlážděno a řečiště koncentrováno soustavou příčných výhonů a podélných koncentračních hrází, tvořících tzv. výhonové tůně.

Po celé Trojské kotlině stála v záplavovém území všelijaká další zástavba, která podporovala zpětné vzduť, a tak zhoršovala průběh povodně. Z významnějších objektů lze uvést loděnice vysokých škol nad jezem v Troji, objekty jezdeckého sportu na Císařském ostrově, zahrádkářské osady na Císařském ostrově a zbytkově kolem Malé říčky, sportovní objekty Ministerstva vnitra a dalších zřizovatelů v Bubenči na Malé říčce, provizorní průmyslové objekty v okolí býv. papírny v Bubenči. (S výjimkou zahrádkářských osad a některých starších budov ve sportovištích tyto objekty stojí nadále a jsou či byly rekonstruovány.)

*Voda opadává ze
zničených zahrádek na
Císařském ostrově.
Srpen 2002*

Břeh Císařského ostrova nad lávkou. Když voda opadala, mnohé stromy, později pokácené, ještě pevně stály.

Poznámky k průběhu povodně 2002 v Trojské kotlině

(K následujícím úvahám nemáme k dispozici odborné hydrotechnické vyhodnocení průběhu povodně, vycházíme jenom ze znalosti terénu a pozorování příznaků za povodně a po povodni. Prověření jejich správnosti hydrotechnickými metodami je nezbytné.)

Území v Troji, zhruba od Trojské ulice níž, bylo zatopeno. Bylo ovšem relativně málo zasaženo dynamickými účinky proudu, ukládalo se tu hlavně jemné bahno. To lze přičítat tomu, že významný proud extrémní povodně, který se dotýká pravého břehu v Holešovičkách a v úpatí Černé skály s Jabloňkou, pak křížuje kotlinu přes Císařský ostrov směrem do Bubenče. Ke vzniku proudového stínu v některých částech Troje zřejmě přispěla také hráz pod mostem Barikádníků. Pokud tomu tak bylo, potvrzuje se **téze o významném vlivu této hráze na zúžení aktivního záplavového území**, a tedy na zhoršení zpětného vzduť povodně směrem k historickým částem města.

Přirozená povodňová dynamika byla v dávné minulosti rozhodující mezi činiteli, modelujícími Trojskou kotlinu. Za loňské povodně neomylně směřovala jeden z významných povodňových proudů do stopy někdejšího bubenečského ramene. To se projevilo polomem v břehových porostech pod jezem Troja na Císařském ostrově a velkými dynamickými účinky a ukládáním velkých splavenin na ostrově, v Královské oboře a v okolí Malé říčky. Povodňový proud podle všech známek obtížně hledal cestu ze zaslepeného „pytle“ bývalého říčního ramene zpět k hlavnímu řečišti. Nacházel ji mimo jiné v průrazech hráze plavebního kanálu, od nichž pak postupoval napříč Císařským ostrovem. Tím se stala zkáza zahrádkářských osad úplnou.

Pokud je **téze o zadržení povodňových proudů v oblasti dolního Bubenče** správná, pak lze konstatovat, že tento nepříznivý jev způsobilo **špatné vodohospodářské řešení při regulaci**. Povodňový odtok z oblastí dolního Bubenče ztěžují plavební kanál a zdymadlo v Podbabě, které blokují trasu někdejšího říčního ramene a vytvářejí překážku. Tyto okolnosti mohly za loňské povodně zhoršovat podmínky a zvětšovat škody v Bubenči, Podbabě a také v Ústřední čistírně odpadních vod na Císařském ostrově.

Povodeň v srpnu 2002 také prověřila regulaci volné řeky mezi Císařským ostrovem a Trojou - a to spíše po stránce účelnosti, než funkčnosti. Staré dlažby či jejich zbytky zřejmě lokálně přispěly

k tomu, že břeh řeky nebyl výrazněji erodován ani v nejvíce atakovaném místě, na Císařském ostrově pod jezem Troja. Levostranný povodňový proud tam vstupoval do nitra ostrova stopou někdejšího říčního ramene. Jinde jsme však po povodni v naprosté většině délky břehů shledávali spíše ukládání jemného písčitého materiálu, než známky eroze. To podporuje tézi, že soustavná regulace řečiště v tomto úseku byla nadbytečná, ve své době představovala zbytečně vynakládané prostředky a na dlouhou dobu zbytečně zbavila řeku přírodního rázu. Jestliže měla v době svého vzniku jakési opodstatnění v tehdy dožívající voroplavbě, která užívala řeky mimo plavební kanál a pro níž bylo třeba koncentrovat říční proud, pak dnes již tento důvod pominul. Z toho plyne důležitý závěr pro aktuální správu řeky - soustavné opevnění břehů dlažbami není účelné udržovat nebo obnovovat. Loňská povodeň v terénu vyznačila to, co se dalo zčásti vysuzovat i ze starých map - místa, kde povodňový proud atakuje břehy. V těchto místech může mít opevnění jakýsi smysl, zatímco jinde může být i zcela zbytečné.

Stav po povodni roku 2002

a/ Královská obora

Vnitřní část parku, chráněná před dynamickými účinky povodně tělesem železnice, byla zaplavena a nato dlouhodobě zamokřena. Již během zaplavení se vyvracely stromy, nejvíce duby červené. V zaplavené ploše se usadilo až několik decimetrů bahna. Následně dochází k rozsáhlému odumírání stromů následkem zamokření, hynou a musejí být káceny celé porostní skupiny. Nejvíce poškozené jsou jehličnany, javory, buky.

Vnější část parku s Malou říčkou byla vystavena silným dynamickým účinkům povodně. Došlo k četným proudovým vývrátům stromů. Ve velkém množství se tu ukládaly naplaveniny od rozsáhlých písečných dun po velké hromady nejhrubšího plaveného materiálu. Trávníky byly zcela zničeny. V blízkosti Malé říčky směrem k bubenečskému nádraží uložila povodeň několik decimetrů mocné vrstvy bahna. Zničila zahrádky Královské obory, dožívající zahrádky mezi oborou a plavebním kanálem a zahrádky kolem Malé říčky. Zvětšila zabahnění Malé říčky a silně poškodila její břehové porosty.

b/ Území mezi Malou říčkou a Císařským mlýnem

Řada méně kvalitních, provizorních budov v areálu sportovišť a bývalé papírny, jakož i provizorní stavby tzv. penzionu Stromovka u Pecky, byly zničeny. Sportovní plochy byly poškozeny proudovými účinky a naplaveninami.

c/ Císařský ostrov

Celé území ostrova od jezu Troja k Ústřední čistírně odpadních vod bylo vystaveno silným účinkům proudění a ukládání materiálu. Většina provizorních budov v areálu někdejšího ženijního praporu (později Správa komunikací), v areálu stájí jezdeckých oddílů, jezdeckého kolbiště, cvičiště psů a na pozemku Policie ČR u přístavu parníků byla vážně poškozena. Zcela zdevastovány byly zahrádkářské osady a zařízení tenisového oddílu TJ Banka - dřevěné chaty rozvaleny nebo zcela odplaveny, stromy vyvráceny a plocha zanesena plaveným materiálem. V západní části osad došlo k projevům hloubkové eroze, a to pod místy, kde byla prorvána hráz u plavebního kanálu.

Na celém ostrově se vyvrátilo mnoho stromů, hlavně mladších, rostoucích samostatně. Usadilo se velké množství rozličného materiálu, od pískových dun po několik metrů vysoké hromady dříví a odpadu.

Háje ve střední části ostrova, registrované jako významná ornitologická lokalita, nebyly postiženy souvislými vývraty stromů, neboť zejména vzrostlé topoly černé odolávaly proudění vcelku dobře. Byly však zaneseny obrovským množstvím naplaveného materiálu. Rovněž podrost, mladé nálety dřevin a výsadby, prováděné v předcházejících letech naší organizací s grantovou podporou hlavního města Prahy, byly výrazně poškozeny.

d/ Řečiště Vltavy a jeho břehové porosty

Postižení břehů vývraty a naplaveninami mělo výběrový charakter. Soustředilo se v několika místech, kde povodňový proud atakoval břehy. To bylo hlavně na Císařském ostrově pod jezem a na pravém břehu řeky v Podhoří. Naopak v některých jiných místech bylo postižení málo výrazné, jako například v dolní části Císařského ostrova pod Ústřední čistírnou odpadních vod (registrované stanoviště kormorána velkého a dalších druhů ptáků).

e/ Bývalý Holešovický ostrov v Troji

Území bylo zaplaveno, ale výrazně méně zasaženo dynamickými účinky proudění než Císařský ostrov. Byly poškozeny některé provizorní, převážně dřevěné stavby při Povltavské ulici a v blízkosti jezu Troja.

K zaplavení a rozsáhlým následným škodám mimo vlastní přírodní území došlo v obytné zástavbě v Troji, v zahradě zámku Troja a v Zoologické zahradě. Velké škody vyžadují rozsáhlé opravy, včetně nedávno rekonstruovaných historických objektů staré trojské školy a mlýna. Zejména v památkové zóně Rybáře musela být následně stržena některá stavení a bohužel nutno konstatovat, že tato historická osada již přestává působit jako ucelený soubor.

Opatření prováděná od povodně do léta roku 2003

Valná většina majitelů a správců zahájila již brzy po povodni odstraňování škod. Za aktivitami jednotlivých subjektů však do určité míry zaostávala vzájemná koordinace, a to například co se týče mezideponií materiálu. Docházelo k neoprávněnému odkládání naplavenin na cizí pozemky. **Horší však je, že obnovnému úsilí do značné míry chyběla a bohužel nadále chybí ucelená vize budoucího stavu území. Následkem toho řada kroků vedla pouze k bezprostřednímu odstranění škod se zřetelem k původnímu stavu, přestože dynamiky popovodňových opatření, nasazení techniky apod. mohlo být již využito k řadě zásahů, směřujících dál směrem k budoucímu utváření území.**

Domníváme se, že silnější koncepční a koordinační roli mělo a má hrát město Praha. Jednak jako nositel výkonu státní a veřejné správy, jednak jako majitel a správce významné části pozemků v zasaženém území. Situace po povodni byla velmi náročná a Trojská kotlina vedle zatopených obytných čtvrtí, rozvrácené městské dopravy apod. nemohla být prioritou nápravných opatření. Přesto však v některých aspektech mohl být výkon města Prahy na území kotliny lepší. Vnější pozorovatelům, neznalým spleti komunální politiky, byly těžko srozumitelné rychlé zvraty v pověřeních a kompetencích různých odborů Magistrátu, včetně založení a záhy nato opět zrušení odboru pro likvidaci povodňových škod. Zřejmé však bylo, že v této situaci zaniklo ledacos z iniciativy jednotlivých pracovních kolektivů. Jestliže například pro Královskou oboru je koordinátorem, uvažujícím ve vyšší koncepční rovině, odbor městské zeleně Magistrátu, Císařský a Holešovický ostrov něco podobného postrádají. Výsledkem toho je, alespoň podle našich dosavadních poznatků, nedostatek koncepční představy o budoucím utváření a využití území.

Tímto konstatováním se ovšem nemění nic na tom, že oceňujeme zejména správné a brzké, byť lidsky nelehké rozhodnutí vedení města o zrušení zahrádkových osad a výkony magistrátního odboru správy majetku a jeho spolupracujících organizací při odstraňování škod na jimi spravovaných pozemcích. Zrušení zahrádek bylo podmínkou pro to, aby se mohl začít naplňovat územní plán, který toto území vyhrazuje pro zeleň.

Háje na Císařském ostrově po opadnutí vody. Písečné duny, obrovská množství naplaveného dřeva a nejrůznějších odpadů.

Část hájů na Císařském ostrově, která byla strojně čištěna. Bohužel podrost keřů a mladých stromů důležitý pro život ptactva neobstál.

Skauti a ochránci přírody dočišťují topolový háj na Císařském ostrově. Do míst, která se uklidí ručně již nemusí vjíždět technika a podaří se zachránit aspoň něco z podrostu.

Významnou roli při odstraňování povodňových škod a při dalším utváření a spravování území Trojské kotliny má správce vodního toku, **Povodí Vltavy, s.p.** Pro pracovníky této organizace znamenala povodeň zcela mimořádné zatížení, jejich úkoly při odstraňování škod jsou velké. Nevyhneme se ovšem připomínce, které jsme Povodí Vltavy sdělovali od začátku popovodňových. Správce toku se podle našeho názoru nadměrně a jednostranně zaměřil na kácení břehových a příbřežních porostů, včetně těch, které povodeň přečkaly bez větších škod. Již na podzim roku 2002 byl rámec vlastního odstraňování povodňových škod, do něhož by mělo spadat odstraňování vývrátů a jinak vážně poškozených stromů, výrazně překročen a po velké části délky říčních břehů v Trojské kotlině byly břehové porosty soustavně likvidovány, případně byly ponechávány jenom ojedinělé exempláře. Zejména se tak stalo na Císařském ostrově pod jezem a v Troji v Podhoří. Jenom na některých místech, jako v hájích v centrální části ostrova nebo v ornitologické lokalitě pod ÚČOV, správce toku kácení zmírnil, a to pod tlakem pracovišť ochrany přírody, České inspekce životního prostředí i naší organizace.

Domníváme se, že provedené kácení bylo nadměrné a správcem toku sledované efekty, jako zvětšení povodňové průtočnosti území a údajné zjednodušení následné správy břehů a příbřeží, nebyly tak velké a průkazné, aby zcela odůvodnily narušení přírodních, krajinářských a rekreačních funkcí vltavského nadregionálního koridoru. **Likvidace břehových porostů, zvětšující povodňovou průtočnost území, jako by zastupovala zásadnější protipovodňová opatření** (pokácet stromy je snazší než odstranit nevhodně umístěné stavby či obnovit zasypaná říční ramena) **a vyvažovala prapodivnou koncepci výstavby protipovodňových hrází**, které mají být v Karlíně a v Libni umístěny nikoliv na okraj nivy, nýbrž do jejího prostředka - čímž se sice vyšetří jakési pozemky za hrázemi, ovšem plocha pro rozliv povodní se zúží. Ovšem původcem této koncepce není Povodí Vltavy, nýbrž rada zastupitelstva města Prahy.

Jak se také nyní potvrzuje, bylo chybou kácet nevyvrácené a jinak nepoškozené stromy bezprostředně po povodni, kdy nebyl znám jejich skutečný stav a dlouhodobá odezva na utrpěné stresy. Tak byly nepochybně pokáceny mnohé stromy, které povodeň přečkaly v dobrém stavu a nyní by byly hodnotnou součástí porostů. Naopak řada stromů, které byly ponechány, dnes jeví výrazná následná poškození a nemoci a bude muset být ještě kácena.

V kontrastu s razantním kácením postrádáme na straně správce toku věrohodnou a z hlediska ochrany přírody a krajiny přijatelnou představu, jak bude péče o břehové a příbřežní porosty dál směřována. Jak budou tyto porosty, které rozhodně nejsou „obtížným, nežádoucím náletem“, nýbrž významnou součástí městské zeleně, dál pěstovány a vychovávány. Povodí Vltavy, dosud orientované převážně na hydrotechnické záležitosti, by se více sázelo se svou funkcí pečovatele o významnou součást pražské přírody.

K opatřením, prováděným v jednotlivých částech území:

a/ Královská obora

K postupu odstraňování vývrátů a naplavenin, probírek v porostech, rekonstrukce trávníků apod. nemáme připomínky. Při odstraňování škod se zřejmě osvědčilo soustředění sil a prostředků organizace Lesy hl. města Prahy. Správné bylo rozhodnutí spojit popovodňová opatření s celkovým odbahněním a rekonstrukcí Malé říčky, což odbor městské zeleně MHMP připravoval již před povodní. Rovněž podporujeme tendenci neobnovovat zejména v nejnižší části parku, která je dnem bývalého velkého rybníka, prvky obtížně snášející zamokření (rosarium, některé skupiny jehličnanů), a naopak **utvářet toto území jako park s podstatně větším podílem vodních prvků. Park se musí vodě přizpůsobit a využít jí jako přednosti, nikoliv naopak.** V některých částech území jsou dobré podmínky pro posílení porostů blízkých původnímu vltavskému luhu. Vhodné je přivtělení ploch někdejších zahrádek u Malé říčky k parku, v čemž bychom rádi viděli začátek

obnovování někdejší návaznosti Královské obory na chráněné území Pecka a na Císařský mlýn v Bubenči.

b/Území mezi Malou říčkou a Císařským mlýnem

Probíhá odstraňování škod na sportovištích. Domníváme se, že ze záplavového území by měly být v podstatně větší míře odstraněny nevhodné stavby.

c/ Císařský ostrov

První odklízovací práce byly po povodni zahájeny v areálu jezdeckých stájí. Chaotické situace po povodni tu bylo využito k neoprávněnému pokácení několika dominantních topolů černých poblíž lávky do Troje, z nich většina byla i po povodni v dobrém stavu. Dále pak při zásazích správce toku byl zlikvidován porost na břehu řeky, a tak se prostor jezdeckých areálů zcela nevhodně pohledově otevřel. Dominantou ostrova a celé této části nivy se stala velká a nevzhledná nová jezdecká hala. Vyklízení jezdeckého kolbiště TJ Žižka pokračovalo až do léta 2003. V současnosti nejspíše započne výstavba nového.

Rovněž až v roce 2003 byly provedeny demolicce a vyklízecí práce v bývalém areálu ženijního vojska poblíž budovy dozorství jezu Troja.

Vyklízení hájů ve střední části ostrova, ležících na pozemcích hl. města Prahy, zajišťovala firma Acton, pracující pro odbor správy majetku Magistrátu. Pro mimořádně velké množství naplavenin bylo nutné strojní vyklízení a zarovnání povrchu. To bylo provedeno rychle, kvalitně a se snahou zachovat co nejvíce ze stromů, které nebyly povodní přímo vyvráceny nebo vážněji poškozeny. Tímto postupem byly zarovnané dřívě neupravené zbytky po navážkách zemin, prováděných před více než třiceti lety. Zároveň však došlo v některých částech hájů k úplné likvidaci podrostu a mladostů, které byly zvláště důležité pro dřívější bohatství ornitologické lokality. Potřeba obnovy podrostu a nahrazení zničených výsadeb, předtím zakládaných v rámci grantů hl. města Prahy, vedla naši organizaci k provedení podzimních náhradních výsadeb místně vhodných druhů dřevin. Tyto výsadby, prováděné bez nároku na úhradu, byly zakládány v malých hustších skupinách, které by se měly po zapojení stát náhradou zničeného podrostu, a tedy útočištěm ptactva.

V návaznosti na úklid hájů byl odstraňován nepořádek z plochy bývalého cvičiště psů, která však až do konce roku sloužila jako mezideponie. Před koncem roku nechala firma Acton v okolí bývalého cvičiště psů pokácet zhruba dvacet stromů. Stalo se tak na základě znaleckého posudku a ohlášení úřadu MČ Praha 7. Domníváme se však, že v některých případech, zejména poměrně zdravých dominantních topolů černých, vytvářejících kostru zdejších porostů, bylo kácení unáhlené. Do současnosti naopak uschla nebo je ve velmi špatném stavu řada stromů, hlavně javorů, které nebyly pokáceny. Do jara 2003 byla plocha cvičiště převážně vyklizena, odstraněny zbytky provizorních budov a provedena výsadba několika desítek stromů ve velikosti alejových sazenic. Zbývá odstranit poslední zbytky po cvičišti - maringotku, sloupy,....

Extrémní sucho v letošním roce bohužel způsobuje velké škody na výsadbách jak městských, tak našich. V srpnu lze podíl ztrát odhadovat na 30 až 50 %.

Firma Acton dále zajišťovala pro odbor správy majetku MHMP vyklízení plochy zničených zahrádkářských osad. Do konce roku byla celá plocha vyklizena a zarovnaná. Rovněž tak areál někdejšího tenisového oddílu TJ Banka. Údajně pro nevyjasněnost rozvoje Ústřední čistírny odpadních vod, jehož některé varianty předpokládají zábor části území někdejších zahrádek, nepokračovala na jaře letošního roku kultivace vyklizené plochy založením trávníku, jak jsme navrhovali. Domníváme se, že to byla chyba, neboť takto se uvedení plochy do stavu využitelného

pro nenáročnou základní rekreaci a sportů oddálilo o rok. Investice do založení trávníku by byla nejspíš únosná po celé ploše. Případné práce na rozšíření ÚČOV beztak budou zahájeny nejdříve za několik let, a do té doby je potřeba území alespoň základním způsobem udržovat. Nebo bylo možné provést kultivaci alespoň na ploše východně od bývalých tenisových kurtů, kde se expanze ÚČOV nepředpokládá.

Během letošního roku byla část plochy někdejších zahrádek vydána v restituci. Z funkčního hlediska to je nešťastné. Názorně to v letošním létě ukazuje obdélník neposečené buřeny, který na zrestituovaném území zůstal poté, co okolní magistrátní plochy byly posekány. Domníváme se, že město by mělo hledat cestu, jak tyto plochy vykoupit nebo směnit. Soukromí majitelé z nich vzhledem k poloze v záplavovém území sotva mohou mít nějaký užitek, a současný stav blokuje rozumné koncepční řešení.

Aktivita správce vodního toku, Povodí Vltavy, s.p., započaly na podzim po povodni čištěním a opravami porušených břehů plavebního kanálu. Do výchozího stavu byla uvedena rovněž hráz doprovázející plavební kanál. Domníváme se, že tak se stalo nejspíše ze setrvačnosti, neboť tato hráz postrádá praktický význam, nic nechrání a naopak za povodně zhoršuje situaci tím, že brání návratu povodňových proudů z oblasti Malé říčky a Bubence směrem k hlavnímu řečišti.

Dále pak firmy, pracující pro Povodí Vltavy, s.p., zahájily práce na březích vlastní Vltavy a v příbřeží. Jak již bylo zmíněno, základem tohoto úsilí bylo mýcení porostů. Na Císařském ostrově takto bylo prakticky kompletně vykáceno koryto řeky pod břehovou hranou, včetně stromů povodně nepoškozených. Toto kácení došlo až ke stanovišti kormorána velkého pod ÚČOV, kde bylo zastaveno přičiněním odboru životního prostředí Magistrátu a České inspekce životního prostředí. V hájích ve střední části ostrova, pod lávkou do Troje, rovněž bylo zahájeno kácení stromů, zejména topolů černých, avšak po intervenci naší organizace byl jeho rozsah, v původním předpokladu neopodstatněně velký, zredukován. V rámci možností (doba mimo vegetační období) byla snaha omezit kácení na stromy v horším stavu a nepatřičné druhy (trnovník akát). Takto i kácení proběhlo. Současně Povodí Vltavy zajišťovalo vyklízení rozsáhlých naplavenin, což ovšem přímo v říčním korytě bylo dlouho ztěžováno přetrvávajícími vysokými vodními stavy.

Do úklidu na území Povodí Vltavy nad břehovou čarou, v cenných hájích ve středu ostrova, se rovněž zapojila naše organizace, rozhodujícím způsobem podporovaná spolupracujícími útvary Českého Junáka, několika oddíly mladých ochránců přírody a veřejností. Na podzim a na jaře proběhlo šest velkých brigád s účastí od šedesáti do sto třiceti lidí, které v koordinaci s Povodím Vltavy a s využitím jim dodaných kontejnerů manuálně vyklízely nejcennější části hájů. Cílem bylo

omezit v těchto místech potřebu nasazení strojů, které by mělo, dle tehdy již nabytých zkušeností z jiných částí hájů, nepříznivé dopady zejména na podrost, který přečkal povodeň. V okrajových částech hájů byly rovněž

Břeh Vltavy v Podhoří, dokonale zbavený porostů.

provedeny výsadby stromů a keřů, jejichž hlavním cílem je nahradit poškozené a zničené mladé porosty a podrost, důležité zejména pro život ptactva.

Na jaře 2003 pokračovalo Povodí Vltavy v čištění samotného řečiště, což však se do nástupu vegetační sezóny nepodařilo úplně dokončit. Pod jezdeckým areálem a pod bývalými zahrádkami ještě zbývá odklidit několik hromad odpadu. Na kraji hájů ve středu ostrova čeká na odklizení několik hromad naplavenin.

Ani rok po povodni, do srpna 2003, nebyly zahájeny žádné vyklízecí práce v malém území Policie ČR (dříve domek jízdní policie) u přístaviště parníků. Pozemek zanesený naplaveninami, trosky drobných provizorních staveb a znehodnocený patrový domek jsou nadále prakticky ve stavu, jaký zanechala povodeň.

*Vltava mezi
Císařským ostrovem a
Trojou na jaře 2003,
po vykácení
břehových porostů.*

*Po vykácení
břehových porostů se
pohledovou
dominantou
Císařského ostrova
stala nová jezdecká
hala, kterou před
několika lety úřady
povolily postavit
kupodivu právě ve
stopě bývalého
říčního ramene.*

d/ Řečiště Vltavy a jeho břehové porosty

Na pravém břehu Vltavy byl postup Povodí Vltavy obdobný, jako na levém břehu na Císařském ostrově. Již v roce 2002 proběhlo rozsáhlé kácení porostů. V Podhoří, kde v nárazovém pásmu povodňového proudu bylo poškození porostů výrazné, bylo provedeno úplné smýcení. V první polovině roku 2003 pak pokračovalo odstraňování vývrátů a hrubých naplavenin v samotném řečišti, předtím nedostupném.

e/ Bývalý Holešovický ostrov v Troji

Vodácký areál u jezu a vorové propusti, hřiště u tramvajového mostu a hřiště Sokola Troja byly díky svým uživatelům uklizeny a znovu zprovozněny. Odbor správy majetku MHMP, resp. firma Acton, zajistil vyklizení městských pozemků při Povltavské ulici - demolice některých zahradních chat, vyklizení bývalých zahrádek a podobné. Ovšem zřejmě vzhledem k tomu, že některé z provizorních objektů při Povltavské ulici jsou soukromé, je dosud tento prostor vyklizen pouze částečně.

Prakticky nic nebylo uděláno v území severně od Povltavské ulice, které je spravováno Ministerstvem zahraničí, Diplomatičkým servisem. Tato plocha bývalých sadů a zahrad byla ostatně již před povodní dlouhodobě zanedbávána, a povodeň tento obraz jen posílila, rozvalila některé provizorní objekty a místy uložila naplaveniny. Paradoxně bychom mohli dospívat k přání, aby tu Diplomatičký servis stejně „hospodařil“ ještě dalších patnáct dvacet let, protože tak by se celá plocha proměnila v přírodovědecky pozoruhodnou džungli.

Dílčí poznámky ke stavu přírodních území ve vegetační sezóně 2003

V Královské oboře, a to zejména v dlouho zatopené a zamokřené části v bývalém rudolfinském rybníce, se v souladu s očekáváními projeví další rozsáhlé úhyny stromů, vyžadující další zásahy a následnou porostní rekonstrukci.

V celé nivě Vltavy se projeví již při jarním rašení **chřadnutí topolu černého** v rozsahu, jaký v dřívějších letech nebyl pozorován. Na různých stromech v různé míře odumřely koncové větve a teprve následně jsou nahrazovány novými výhony. Jedná se podle všeho o houbová onemocnění. Vyskytují se v letošním roce i mimo území postižená povodní, avšak přeci jen povodeň mohla být výrazným stresovým činitelem, který napomohl jejich rozšíření. Dosud se nám ani konzultacemi s odbornými pracovišti (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR) nepodařilo získat věrohodnou prognózu vývoje postižených stromů a návod k případným opatřením. Pravděpodobně vhodné bude smýcení přinejmenším nejsilněji postižených stromů, v jejichž korunách na sklonku vegetační sezóny převažuje odumřelé větvení.

V porostech na Císařském ostrově a na březích Vltavy se projeví další, spíše dílčí úhyny stromů, zejména javorů.

Celkově se jeví nezbytným zajistit do konce vegetačního období kvalifikované hodnocení stavu porostů, a podle jeho závěrů pak provádět další práce - dodatečné kácení a následné obnovné výsadby.

Sucho v roce 2003 zpomalilo zarůstání ploch obnažených vývraty a mýcením, přesto však je vegetační obnova intenzivní. Rozvinula se soutěž mezi přirozeně se obnovujícími dřevinami (střemcha, bez černý, topol černý, vrby,..), zbytky náletů a druhotnou vegetací zahrnující rozmanitou škálu ruderalních bylin, naplavených kulturních plodin (obilovin, rajských jablíček,..) a invazních rostlin.

Naše organizace v červnu a červenci 2003 prováděla v hájích na Císařském ostrově nejnútnejší obžínání a další ošetřování výsadeb a přeživších náletů dřevin. Při této příležitosti jsme pomístně zasáhli postřikem přípravkem Roundup proti křídlatce japonské, v jejímž případě se ovšem převážně obnovovaly staré trsy, částečně potlačené již před povodní. Tyto zásahy se dosud jeví jako účinné a vznik nových ohnisek křídlatky jsme zatím nepozorovali. Rizikovým prvkem je také netýkavka žláznatá, rostoucí již ve větších skupinách, a to zejména v samotném říčním korytě.

Pokračování rekonstrukce a další rozvoj území

Další práce v území, zasaženém povodní, by měly optimálně spojovat prvky operativnosti a koncepčnosti. Současně s dokončováním terénního odklizení povodňových škod a s nezbytnými kultivacemi terénu by měly být zajišťovány studijní a projekční práce, vedoucí k perspektivní koncepci území.

Širší rámec budou vytvářet **koncepte protipovodňové ochrany a provádění velkých vod územím Prahy** a **koncepte rozvoje Ústřední čistírny odpadních vod**. Místní problematiku Trojské kotliny by pak měly řešit:

- Posouzení zdravotního stavu porostů a návrh jejich dalšího rozvoje.
- Projekt rekonstrukce a dalšího rozvoje Královské obory a navazujících území.
- Komplexní projekt rehabilitace a bývalého Holešovického ostrova a navazujících ploch v Troji, včetně systému dopravní obsluhy Zoologické zahrady a dalších trojských atraktivit.
- Projekt rehabilitace Císařského ostrova.
- Projekt rekonstrukce a dalšího rozvoje ZOO.

Z těchto materiálů je třeba bezprostředně začít pracovat na posouzení zdravotního stavu porostů, pro které je nutné využít probíhající vegetační sezóny.

Ke koncepci protipovodňových opatření a provádění velkých vod

V lednu 2003 přijala rada zastupitelstva hl. města Prahy koncepci výstavby pasivních protipovodňových opatření v Praze. Její podstatou je oddělení říčního koridoru od městské zástavby soustavou hrází, pevných a přenosných bariér. Tento přístup je v zásadě logický, ovšem navržené konkrétní provedení pokládáme v některých místech za značně problematické. Nedrží se totiž striktně zásady vytvoření co nejširšího, a tedy z hlediska provádění povodní nejbezpečnějšího říčního koridoru. Naopak v důležitých místech zužuje vltavskou nivu, evidentně ve snaze oddělit od zaplavovaného území významné plochy pozemků, které by se tak staly využitelnými pro jiné účely. Jedná se zejména o pravobřežní nivu v Karlíně a v Libni, kde má být takto záplavové území proti současnému stavu zúženo až o třetinu šířky, a o část území v Troji, při Povltavské ulici a na bývalém Holešovickém ostrově, kde má být linie ochrany vedena po nedokončené hrázi u tramvajového mostu. Takto by bylo znemožněno uplatnění bývalého Holešovického ostrova jako aktivního záplavového území.

Jiná zásadní opatření protipovodňové ochrany, například obnova některých starých říčních ramen, neuváženě zlikvidovaných v souvislosti s regulací, zatím nejsou ze strany města navrhována.

Toto pojetí zmenšuje bezpečnost ochrany města Prahy před přelitím velkých vod a před jejich zpětným vzduťím do historického středu města. Absenci skutečných, efektivních opatření k posílení povodňové průtočnosti říčního koridoru, a naopak jeho pomístní zužování, má kompenzovat především drastická eliminace břehových a přibřežních porostů. To je oproti vymístřování nevhodně umístěných staveb snadno dosažitelné opatření, podle našeho názoru však jeho reálné efekty jsou poměrně malé ve srovnání s nadměrnými škodami na přírodních a rekreačních funkcích území. K takovým škodám došlo při razantním kácení v některých částech Císařského ostrov a v Podhoří.

V Trojské kotlině doporučujeme zvažovat tato opatření, zlepšující provádění velkých vod:

- **Odstranit nedokončenou hráz na pravém břehu Vltavy** mezi mostem Barikádníků a jezem Troja, a tím otevřít prostor za hrází aktivnímu rozlivu povodní. Stávající i plánované objekty v tomto území, jako uvažované vyústění městského silničního okruhu, chránit pouze jednotlivě. Vyústění okruhu by mělo být situováno blíže mostu Barikádníků, než bylo dosud uvažováno, aby tento uzel mohl získat kompaktní protipovodňovou ochranu a naopak mimo něj zůstalo místo pro aktivní zaplavování a pro zeleň. Linii protipovodňové ochrany je třeba vybudovat až v dotyku se souvislou trojskou zástavbou.
- Alespoň v podobě povodňového průlehu s nesouvislými biotopními tůněmi **obnovit či nahradit bývalé říční rameno Holešovického ostrova**, v jehož ose dnes zhruba prochází Povltavská ulice. Toto řešení by bylo součástí širšího pojeté rehabilitace území.
- **Na Císařském ostrově odstranit zbytečnou hráz podél plavebního kanálu** (mimo krátký úsek s kvalitním porostem dubů). Napříč územím zrušených zahrádek, v podobném směru, jako byla v minulosti uvažována výstavba nových plavebních komor, vybudovat povodňový průleh rovněž se soustavou biotopních tůní. Tyto kroky by zlepšily provádění povodňových průtoků z oblasti Malé říčky k hlavnímu řečišti Vltavy, navíc průleh s tůněmi, napájenými z plavebního kanálu, by obohatil novou parkovou úpravu ostrova.
- **V oblasti Bubenče hledat možnosti zlepšení vodohospodářských poměrů.** Obnovení starého říčního ramene v původním rozsahu je znemožněno existencí plavebního kanálu a zdymadla. Částečným řešením by však opět mohl být alespoň povodňový průleh s dílčími vodními hladinami, který by byl rovněž součástí parkové rehabilitace dosud silně zanedbaného území v okolí bývalé bubenečské papírny.

Břehové a příbřežní porosty na pražské Vltavě

Na pražské Vltavě se během posledního století, počínaje regulací, uplatňuje zvláštní cyklický model „péče“ o porosty. Regulace či jiná velká stavba, povodeň nebo nějaký mimořádný přísun provozních financí vyvolají drastické smýcení. Potom následují desetiletí naprostého zanedbávání údržby, jejichž výsledkem jsou přehusťené, věkově a tvarově málo členěné porosty s velkým podílem nekvalitních a nemocných jedinců i vysloveně nežádoucích druhů cizího původu, jako je trnovník akát. Časem se tyto porosty začínají rozpadat a jsou s nimi problémy, což vytváří atmosféru pro další razantní zásahy. Po smýcení následuje fáze dramatického zmlazení, s nímž si správce vodního toku rovněž neví rady. Cyklus se opakuje.

Někteří konzervativní vodohospodáři pokládají za nejlepší udržovat řeku holou nebo jenom s velmi silně regulovaným vegetačním doprovodem. Taková řeka by podle nich byla ideálním kanálem k odvádění nežádoucí vody - s minimálními udržovacími nároky. Opticky by bylo uděláno hodně pro povodňovou průtočnost řeky, přestože smýcení stromů by ovlivnilo nanejvýš poslední jednotky, možná jen poslední desetiny procent účinků proveditelných protipovodňových opatření a sotva by mohlo nahradit zásadní ochranná opatření, jako je obnova postranních říčních ramen. Avšak nenáročné udržování holých břehů je iluze velmi vzdálená skutečnosti. Představa řeky bez vegetačního doprovodu není přijatelná vzhledem k tomu, že poříční území je důležitou a nenahraditelnou součástí městského přírodního a rekreačního zázemí. Což ostatně nachází odraz i v tom, že údolí Vltavy je chráněno jako nadregionální biokoridor, v Trojské kotlině je alespoň pravý břeh součástí přírodního parku Drahaň - Troja a Vltava, jako každý jiný vodní tok, požívá ochrany jako významný krajinný prvek.

Domníváme se, že řešení spočívá v přiměřené výchově, pěstování a údržbě kvalitních břehových porostů. Při této činnosti lze uplatňovat následující zásady:

- Skladba porostů vychází z přirozených podmínek vltavské nivy - nosnými dřevinami „živých“ břehů jsou topol černý a místní druhy vrb, včetně keřových. Dál od břehové čáry se dobře uplatní dub letní, javor mléč, jasan ztepilý, v nižším patře střemcha.

- Základem obnovy porostů je přirozený nálet, jehož výsledkem jsou jedinci nejlépe přizpůsobení místním podmínkám. Doplňkové výsadby slouží k rozčlenění a obohacení skladby a struktury porostů, případně nahrazují nálet tam, kde přirozeně neuspívá.
- Výsadbami i probírkami je vhodné podporovat keřové patro příbřežních porostů. To je ve zdejších ruderalizovaných luzích tradičně nekvalitní, a přitom je velmi potřebné například pro sídlení ptactva.
- Přiměřenou světlost a průtočnost porostů udržují probírky, které sledují zachování členité skladby a struktury. Nejsou jednostranně zaměřeny třeba jen na stromy nejstarší. Vhodná je skupinová struktura porostů.
- V příbřeží skupiny dřevin doplňují a lemují travnaté plochy, využitelné i pro sport a rekreaci.
- Součástí údržby je sledování zdravotního stavu porostů. Probírky se zaměřují na ohniska přenosných nemocí.

Přirozeně, pro zvládnutí takto pojeté údržby je potřeba, aby Povodí Vltavy akceptovalo, že působí také jako významný správce zeleně, přiměřeně tomu se personálně i technicky vybavilo a pamatovalo na průběžnou údržbu porostů v rozpočtu.

Podzim 2002. Skauti a ochranáři sázejí v hájích Císařského ostrova stromy a keře jako náhradu za zničený podrost. Snažíme se obnovit ornitologickou lokalitu a nahradit výsadby, které byly v předcházejících letech zakládány v rámci grantových programů hlavního města Prahy.

Další rozvoj Královské obory a okolí:

Za nejdůležitější pokládáme:

- rekonstrukci a rozšíření systému vodních prvků v parku (rozšíření soustavy tůní zejména ve dně bývalého rudolfinského rybníka, vytvoření „vodního parku“);
- rekonstrukci porostů;
- rekonstrukci technického vybavení parku (cesty, objekty, zařízení pro návštěvníky, zásobní zahradnictví,...);
- připojení pozemků po obvodu parku, které od něj byly v minulosti přechodně odděleny a využívány jinak (zelené plochy v dolní části Výstaviště, plochy popovodňové mezideponie u plavebního kanálu, bývalé zahrádky u Malé říčky, bývalé zahradnictví u Místodržitelského letohrádku).

Stromovka je zvláště chráněným přírodním územím. Tomu odpovídá posilování jejího přírodního charakteru.

Odložit a bezpečně pohřbít je nutno úvahy o vytvoření silničního propojení mezi Holešovicemi a Prahou 6 po severním obvodu Stromovky, podél plavebního kanálu. Takové řešení by znamenalo pro Stromovku i celou Trojskou kotlinu smrtelnou ránu. Pokud by někdo hodlal toto řešení přes jeho zjevnou zhovadělost prosazovat, měl by mimo jiné počítat s důrazným odporem nejen ekologických sdružení, ale též široké veřejnosti, která je na Stromovku stále velmi - a oprávněně - citlivá!

Rehabilitace bývalého Holešovického ostrova v Troji a jeho okolí

Povznesení této dlouhodobě nezanedbanější části Trojské kotliny je úkolem pro pražskou radnici. Ta je pro něj asi nejlépe vybavena, spravuje významnou část pozemků a má nástroje pro to, aby výměnami a výkupy získala potřebné pozemky další.

Rehabilitace by měla zahrnovat tyto prvky:

- Vymístění nevhodných objektů - staveništních dvorů, skladů, navážek.
- Ukončení správy - nesprávy, kterou na rozlehlých pozemcích u Povltavské ulice uplatňuje Diplomatský servis Ministerstva zahraničí, a nahrazení nějakou efektivní správou.
- Vytipování těch dílčích ploch, které jsou již dnes pokryty perspektivními porosty a mohou být zachovány a jen s přiměřenými úpravami převzaty do budoucí krajinářské úpravy (například bývalá koňská louka, háje, staré sady po obou stranách hřiště trojských Sokolů).
- Odstranění nevhodných objektů (provizorní boudy, staveništní baráky, navážky,...).
- Obnovení nebo v rámci možností napodobení bývalého říčního ramene nebo povodňového průlehu s jednotlivými tůněmi. Tato soustava by byla napájena vodou z trojského nadezí, odvodňována by byla do řeky pod jezem. Tento vodní prvek dává velké krajinářské možnosti, a přitom by byl nezanedbatelným příspěvkem k protipovodňové ochraně!
- Vytvoření uceleného „průtočného“ nivního parku - kombinace travnatých ploch a dřevinné zeleně. Jeho součástí mohou být nenáročná sportovní hřiště, ovšem bez doprovodných budov a nevytvářející nepřístupné enklávy.

S Holešovickým ostrovem souvisí problematika dopravní obsluhy středu Troje a zejména ZOO, jejíž současný stav, s příležitostnými zácpami v přímém okolí trojského zámku, je nepřijatelný. Domníváme se, že vhodným řešením není vytváření dílčích parkovišť po obvodu ZOO, které by znehodnocovaly tento velmi cenný prostor. **Před brány Troje je třeba vysunout dostatečně kapacitní záchytné parkoviště a to pak v návštěvnických špičkách spojovat se ZOO efektivní kyvadlovou hromadnou dopravou. Prostor pro takovéto parkoviště je na dosud devastovaných plochách v blízkosti tramvajové trati, kde se dnes nacházejí staveništní baráky Metrostavu aj. Přitom by bylo účelné řešit takové parkoviště jako víceúčelovou plochu -**

nečleněné ostrůvkovou zelení, která znemožňuje jakékoliv jiné využití. Pro špičkový návštěvnický režim by bylo vhodné drénované parkoviště s válcovaným povrchem z propustné zeminy. To by mimo období špičkové návštěvnosti mohlo sloužit i jiným účelům, například sportu.

*Císařský ostrov, jaro 2003.
Ochranáři a skauti uklízají
nepořádek. Kontejnery
zajišťovalo Povodí Vltavy.*

Rehabilitace Císařského ostrova

Základní cíl je stejný jako na Holešovickém ostrově - **vytvořit přírodně - krajinářský park s velkým dílem travnatých ploch, doprovázených kvalitní vegetací** blízkou vltavskému nivnímu luhu.

Stále je ve hře rozšíření Ústřední čistírny odpadních vod do Císařského ostrova, o čemž je pohříchu veřejnost zcela nedostatečně informována. Toto řešení by neslo rysy provizoria, vynuceného nedostatkem prostředků. Dlouhodobě uspokojivější by bylo umístění čistírny mimo území Trojské kotliny, což by zlepšilo kvalitu prostředí v této oblasti i podmínky průchodu velkých vod. Pokud by však již mělo dojít k rozšíření stávající čistírny do části plochy bývalých zahrádek, nutno to provést tak, aby zbývající území Císařského ostrova nebylo znehodnoceno. Neměla by mu být vnucena funkce podřadné krycí zeleně v obvodu čistírny. Nutno zachovat jeho celistvost a svébytné krajinářské řešení, zohledňující přírodní i rekreační funkce.

Doporučujeme:

- Háje ve střední části ostrova, před povodní registrované jako **významná ptačí lokalita** a po povodni již uspokojivě upravené, využít jako základ přírodní kostry území. Vyžadují pouze dílčí zásahy, zejména doplnění povodní zničeného podrostu, který je významný pro ptactvo.
- Napříč plochou bývalých zahrádek, která nebude zabrána čistírnou, vybudovat **povodňový průleh s tůněmi**, napájený z plavebního kanálu a ústící do hlavního řečiště Vltavy. Průleh doprovodit po obou stranách liniemi skupin stromů a keřů.
- **V ploše bývalých zahrádek založit rozlehlé travnaté plochy**, určené především pro rekreaci a přírodní sporty. Lemovat skupinami stromů a keřů.
- Pokud by mělo být na Císařském ostrově obnoveno kynologické cvičiště, umístit je na plochu bývalých zahrádek v jejich západní části. To je vhodnější jak z hlediska samotného provozu cvičiště, tak prostředí v okolí hlavní návštěvnické cesty do Troje.
- **Jezdecké aktivity soustředit ve východní části Císařského ostrova**, kde se mimo jiné uvolnil velmi zajímavý prostor po někdejším ženíjním praporu, později správě komunikací. Do střední části ostrova koně nepouštět, nebo jenom za přísné regulace, po jezdecké stezce. Volná pastva v porostech není možná, neboť má silný devastující vliv. V celém jezdeckém areálu provést kvalitní sadovnické úpravy. Nevyhneme se například konstatování, že úpravy kolem nové

jezdecké haly zůstávají daleko za tím, co stavebníci slibovali, když se před několika lety jednalo o povolení této problematické stavby. Nové objekty na kolbišti by měly být kvůli velkým vodám demontovatelné.

- Dobrým řešením pro dolní části vykáčených a nyní výrazně osluněných břehů Vltavy by mohly být **keřové vrby**, jejichž bohaté porosty řeku lemovaly již v době před regulací. Jsou přírodně hodnotné, a přitom nevytvářejí překážky v průchodu povodní.

Rekonstrukce a další rozvoj Zoologické zahrady v Troji

Vědomi si nedostatku informací a odbornosti nevyslovujeme k tomuto tématu ucelené stanovisko. Omezíme se na dvě dílčí poznámky:

Za velmi správnou pokládáme koncepci posílení vodních prvků v dolní části zahrady. Základem vodního systému zahrady byly zbytky starého odpadu bývalého trojského mlýna. Chybou minulosti bylo jejich redukování různými nevhodnými zásahy a dlouhodobé zanedbávání péče o zbývající odtokovou část. Nyní je příležitost tuto chybu napravit a opět využít výhody, které zahradě může dávat umístění v říční nivě. Opustit pod dojmem povodně dolejšek zahrady, rezignovat na vytvoření „vodního světa“ a toto území využívat jenom pro nějaké obslužné funkce, jako třeba parkování aut, by znamenalo negovat velkou část toho jedinečného, co pražská ZOO má.

Pokud jde o dopravní obslužnost zahrady, odmítáme koncepci obvodových parkovišť. Ta se již po léta uplatňuje ke škodě celé Troje. Na příjezdových cestách a kolem parkovišť u lávky, u zámku a pod Hrachovkou vznikají o návštěvnických špičkách nepříjemné skrumáže, které činí pobyt v těchto částech Troje velmi nepříjemným. Budováním dalších podobných parkovišť by se situace jen zhoršovala. Opakovaně navrhujeme vybudovat na okraji Troje, na znehodnocených staveništních plochách u tramvajové trati, vícefunkční plochu, která bude za návštěvnických špiček fungovat jako záchytné parkoviště. Se středem Troje pak bude spojena kyvadlovou dopravou, pružně reagující na špičky zatížení. Zoologická zahrada by také měla svoji osvětu a propagaci, jinak velmi propracovanou a horlivě provozovanou, více zaměřit na podporu návštěvnosti, nevyužívající automobilů.

Návrh rozšíření přírodního parku Drahaň - Troja

Tento přírodní park zůstal při vyhlášení v roce 1991 omezen na pravobřežní území Trojské kotliny se Zoologickou zahradou, Pražskou botanicou zahradou, několika malými chráněnými územími a obytnou zástavbou Troje a Podhoří. Logickému zahrnutí střední části Císařského ostrova a Královské obory - Stromovky zabránil zejména dobový respekt z tehdy ještě dožívajících komunikačních záměrů, jako byla v té době neujasněná koncepce městského silničního okruhu.

Navrhujeme přírodní park Drahaň - Troja rozšířit o tzv. vltavskou peřej mezi Císařským ostrovem a Trojou (poslední přirozeně spádový úsek dolní Vltavy), o střední část Císařského ostrova a o Královskou oboru, včetně přírodní památky Pecka v Bubenči. Tímto aktem by město Praha vyjádřilo svůj zájem na zachování a rozvoji hodnotného přírodního, kulturního a rekreačního celku.

CO JE TŘEBA UDĚLAT V BRZKÉ DOBĚ

Zásadním úkolem je **zpracování koncepčních materiálů a projektů**. Aby se však neztratil rok času, **je třeba provést čtené práce v terénu již do začátku vegetační sezóny roku 2004**. Domníváme se, že v souladu s koncepčním utvářením území jsou následující zásahy.

Královská obora a okolí

- Dokončení hlavní těžby poškozených částí porostů v celé ploše území.

- Probírka dlouho zanedbávaných porostů v chráněném území Pecka v Bubenči (provést před konečnou kultivací navazujících ploch u Malé říčky).
- Náhradní výsadby v plochách, které již budou rekonstruovány, v bývalém rudolfinském rybníce se zřetelem k zamokření (zamokření využít, nikoliv potlačovat !) a k možnosti vytvářet nové tůně.
- Rekonstrukce porostů na březích Malé říčky a parková úprava na ploše zlikvidovaných zahrádek.
- Ukončení mezideponií na plochách mezi parkem a plavebním kanálem (bývalé zahrádky a tenisové kurty) a provedení parkové úpravy, která posune hranici parku k silnici.
- Vykácení přežilého, rozpadajícího se stromořadí topolů balzámových nad plavebním kanálem v ulici Za elektrárnou a nahrazení novou, kvalitní výsadbou, například dubu letního. (Jedná se nejspíše o kompetenci Technické správy komunikací. Vzhledem k dlouhodobé pasivitě této organizace by mohla být schopnějším realizátorem opatření městská část Praha 7.)

Bývalý Holešovický ostrov a okolí

Aktuálním úkolem nejsou výsadby dřevin, tedy postup není tak výrazně vázán na vegetační sezonu. Rozhodující je postup likvidace nežádoucích objektů a vyřešení záboru Diplomatičkého servisu.

Pravý břeh Vltavy v Troji a Podhoří

Zde byla provedena velmi silná až úplná likvidace břehových porostů. Úkoly pro Povodí Vltavy:

- Zahájit kultivaci samovolně se obnovujících dřevin (podpora nejhodnotnějších stromů a keřů probírkami, likvidace akátu, likvidace invazních rostlin (netýkavka, křídlatka).
- Provést náhradní výsadby kvalitních dřevin tam, kde nepostačuje přirozená obnova a nálet - například možnost založit v koruně svahu liniově - skupinový porost dubu letního.

Císařský ostrov

- Dočistit břeh Vltavy mezi jezem a Ústřední čistírnou od naplavených odpadů a provést náhradní výsadby. Na koruně břehu může být jako kostra založen liniově - skupinový porost dubu letního, ve svahu a v říční bermě výsadba řízků různých vrub, hlavně keřových forem. Využít hodnotné části náletů a obnovy z pařezů, zachovat charakter často zatápného pobřežního háje. Neprovádět další zarovnávání terénu, které by tento charakter stíralo! (Povodí Vltavy)
- Podle výsledků průzkumu zdravotního stavu dřevin provést nezbytné zdravotní probírky.
- Plochy zrušených zahrádek a cvičiště psů kultivovat na rekreační trávníky (MHMP - odbor správy majetku).
- V hájích ve střední části ostrova dokončit obnovné výsadby, rekonstruuující keřové a nízké porostní patro (obnova ornitologické lokality).
- Odstranit trosky, zříceninu domku a naplaveniny na pozemku Policie ČR u přístavu parníků, plochu kultivovat a funkčně připojit k sousednímu pozemku města Prahy.
- Založit, resp. obnovit oboustranná stromořadí podél kříže hlavních cest - od středové křižovatky směrem k lávce do Troje (TSK ?), směrem k jezu (správci pozemků) a směrem k ÚČOV (MHMP a Povodí Vltavy).

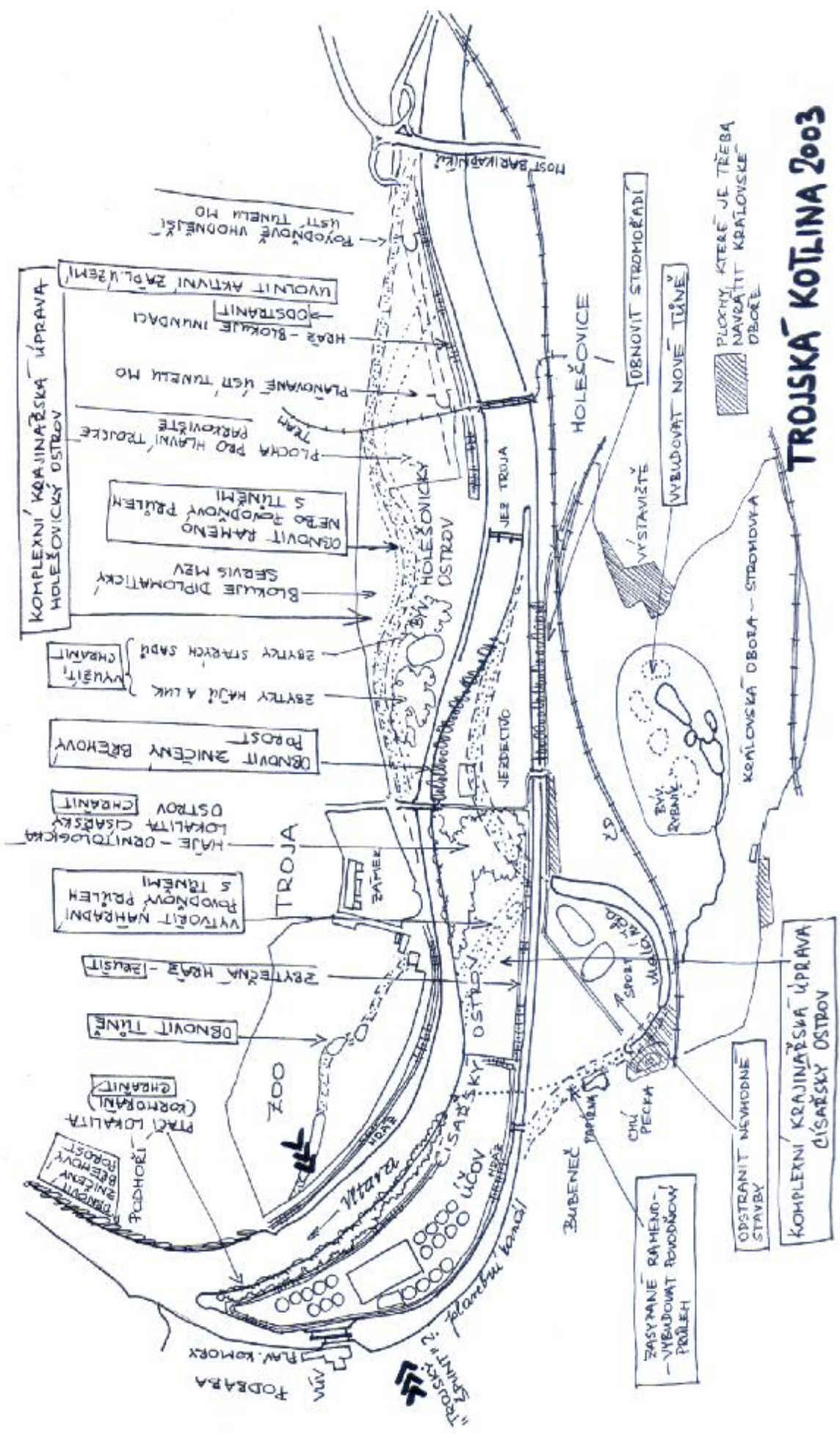
Září, 2003

Český svaz ochránců přírody, 01/30. základní organizace „TROJA“

Na výšinách 1000, 170 00 Praha 7

Zpracovali: Ing. Tomáš Just, Doc. JUDr. Milan Damohorský, Dr.Sc., Tomáš Kobylák

mail: justt@volny.cz

PLOCHY KTERĚ JE TŘEBA NAVRÁTIT KRAJOVSKĚ DĚŘĚ

TROJSKÁ KOTLINA 2003

Velká pláň po zrušených
zahradkách, velký úkol pro
město Prahu.

Malá zřícenina u přístavu.
Dříve domek jízdní policie.

